

Előfizetési ár:

Egész évre 4 frt.

Félévre 2 frt.

Hirdetések soronként 10 kr.

Mindenmí közlemények a szerkesztőhöz intézendők.

13-dik sz.

ELSŐ ÉVFOLYAM.

Megjelen minden hó 1-én és 15-ikén.

Megrendelhető minden pósta-hivatalnál és a szerkesztőségénél R.-Palotán vagy Budapesten az állatorvosi tanintézetben.

VETERINARIUS

állatgyógyászati, állategészségügyi, tenyésztési s állattartási szakközlöny.

Felelős szerkesztő és tulajdonos: **Nádaskay Béla**, tr; társszerkesztő: **Varga Ferencz**, tnr;
főmunkatárs: **Krausz Károly**, tanár segéd..

Tartalom:Felszólamlás az állatgyógyászat érdekében. Egy állatorvos. — Idegen testek a szarvasmarha gyomraiban. Krausz Károly. — Válasz Krausz urnak. Kassay t. s. — Külömfélék. — Kérdések, feleletek. — Kimutatás

Felszólamlás az állatgyógyászat érdekében.

Ugyan e czim alatt olvashattunk a „Földmívelési Érdekeink” junius 17-diki 24-ik számában egy igen találó cikket és pedig Nyáry Gyula báró tollából, ki cikkének vége felé így szól:

„Mindezeknél fogva merjük reményleni, hogy szakintézetek és hason irányú szellemi közegek, belátva az eddigi hallgatag passivitas káros voltát, a megpendített ügynek mielőbbi érvényre jutása mellett sürgősen és legmelegebben felszólalandnak; de egyszersmint hisszük miként magas kormányunk a közóhaj és szükség nyilvánulását tekinteten kívül nem fogja hagyni.”

Nem mulaszthatjuk el, mielőtt a záradékában oly remény teli cikknek tárgyára áttérnénk, — a felett való örömmünket kifejezni, hogy oly kiváló egyéniség érdemesíté a még szerény, de napról-napra sürgetőbb és fontosabb ügyet pártoló felszólalására; s miután ezen egyetlen, bár még csak rövid idő óta fennálló szaklapunk, támogató *szakegylet* hiányában, az egyedüli közeg, mely által árva ügyünket a nyilvánosság morális erejével előmozdítani lehet, nem szabad elmulasztanunk ezen alkalmat, hogy ez uton ne visszhangoztatnók az említett cikkben kifejezett óhajtásokat; nehogy a vétkes közömbösség — ránk, szakemberekre nézve kétszerte sulyosabb — vádja, pedig méltán sujtson.

Valóban, nem lehet el nem szomorodni, ha, — országunk közgazdasági viszonyaival s a folyton fel — fellépő pusztító járványokkal szemben, azon mostohaságot tapasztaljuk, melyben az állategészségügy részesül; részesül még most is, midőn már sulyos keservesen fizetjük az árát abban hogy szarvasmarhánk végleg kivan már zárva mindünnen. És kétszeresen szomorítóbb, ha azon mostohaságot egy miniszterium (nem a földmívelésit értjük) részéről vagyunk kénytelenek tapasztalni, midőn oly megyét, mely az ügy fontosságát és szükséges voltát felismerte — hatalmi szavával gátol jó törekvésében.

Bizonyosan felesleges rámutatni, hogy Pest megyét értjük, melynek állategészségügyi viszonyaiban az eddigi *öt* vagy *hat* állatorvos helyett *egy* mond *egy!* állatorvos kénytelen működni, mondjuk inkább volna kénytelen, — mert az teljes lehetetlenség. Azon utasítás melynél fogva az emberorvosok legyenek az állatorvosnak segítségére, — igen is alkalmas arra, hogy a kétféle közeget egymásra boszantsa; de az ügy előmozdítása tekintetéből ugyan mit sem ér; mert mint Nyáry Gyula báró igen helyesen mondja: „*az embergyógyászat a veteriniával azonosnak nem tekinthető nagyon természetes hogy valamint az embergyógyászt a veteriniussal, úgy ez utóbbit az elsővel helyettesíteni nem lehet.*”

A magas kormány ugyan azzal vélte indokolni eljárását, hogy maga *szándékozik majd* az ügyet rendezni! Valóban célhoz vezető eljárás! eldobatni az eszközt, mielőtt még a másíknak, tán leendő formájával is tisztában lennénk?

De hagyjuk ezen viszonyokat, s méltassuk inkább a báró úr cikkében olvasható következő sorokat:

„*Egyébként a fentiekől éltekintve, van még azon intézkedésnek más káros oldala is, ez pedig abból áll, hogy nem egy reményteljes fiatal ember jövőjét megszakítja s a virulásnak indulni kezdő állatgyógyászat folyamatát megbénítja.*”

Ezen passussal a báró úr nem ugyan egyenesen, de másodsorban azon pontot érinti, mely nélkül a veteriniaria soha sem fog az azt megillető, tulajdonképen elkerülhetlen szükséges magaslatára fejlődhetni. Az állatorvosi tanintézet újjá szervezése alkalmával tartott tanártestületi tanácskozmányokon egyike a tanár uraknak azt mondá: *Biztosításék* mindenek előtt az intézeti tanpályáját oklevelével elhagyó s a köz szolgálatba *kilépő fiatal embernek jövője* oly módon, hogy magasabb előképzettségű egyéneket nyerhessen az ügy... stb.“ Igen is ez egyik főfeltétele a veteriniaria felvirágzásának. Legelső szükség az, hogy oly mű-

Jelen számnak megjelenése közbejött kettős ünnepnap által lett késleltetve.

vett és oly tudományos állatorvosaink legyenek, kik értelmiségük és szakképzettségük által mindenek előtt az u. n. *nagy közönségben bizalmat* alapítsanak a szakma iránt, hivatalukban pedig tiszteletet vívjanak ki maguknak. Ezt csak szakadatlan tudományos fejlődéses működés által lehet majd elérni, a mely működésnek azonban alapját ismét a ma gasabb fokú előképzettség, tudományos műveltség képezi az ezen felsőbb tanfolyamba lépők részéről.

Ezelőtt, míg az ország egyetlen állatorvosi intézete inkább csak állatkórház volt semmint tanintézet, — az épen hangsúlyozott alapfeltételeket nem is szabadott követelni, de valjon most, midőn — köszönet az illető tanártestületnek, ki a fáradhatlan tevékenységű igazgatóval élén — a tanpályát oly módon regenálták, hogy arra csakis magasabb előképzettségű egyének volnának bocsátandók, — valjon most lehet-e reménylenünk, hogy olyan egyéneket nyerjen a pálya, a tér, mely a nemzetgazdaság egy, — mondhatjuk — főfaktora? sajnálattal kell belátnunk, hogy azt mindaddig nem szabad reménylenünk, míg a fejlettebb, képzetten szellemi erők méltó létezhete e téren nem hogy elő nem mozdítva sőt gátolva lesz.

„*A pesti állatgyógyintézet — mondja tovább Nyáry Gyula báró úr — legutóbbi időkből növekedő számú hallgatósnak örvendett; de tekintve azon körülményt, hogy az állatorvosok kiképzésére három, a gyógykovácsok számára pedig két évi tanfolyam előirányoztatott, a különben is szegényebb sorsú ifjakat ezen intézettől méltán elidegeníti.*” A báró úrnak ezen nézetével sajnálkozásunkra, egyet nem érhetünk; sőt részünkről a két éves tanfolyamot tökéletesen beszüntetendőnek ítéljük s reményljük, hogy a mint elegendő számmal lesznek (tekintettel a hadsereg szükségletére) a felsőbb tanfolyamból oklevelezett állatorvosok, maga a tanári testület is oda fog működni, hogy amaz eltöröltesék; és pedig épen az existenciára való tekintetből; tudomásunk van ugyanis számos példáról, hogy az alantibb műveltségénél fogva kevesebb igényű gyógykovácsok s még inkább az annál is tanulatlanabb patkoló kovácsok az értelmiségben és tudományban sokkal felettük álló állatorvosnak káros konkurrensaik épen azon okból, mert állatorvoslási funkcióikat oly alacsony méltatásra süllyesztik, milyenre önértékes tanult állatorvosnak sülyedni szégyen volna. Ez az oka egyrészt annak, hogy valóban széltiben oly kevés becsülésben részesül az állatorvosi szakma. Mi tehát csak örülni tudunk annak, hogy a tanfolyam 3 évre emeltetett s a belépőtől sokkal nagyobb előkészültség követeltek, mintsem eddigelé; sőt szerény nézetünk szerint ezen feltételeket még magasabbra kellett volna megállapítani; mert a nemes báró úrnak a szegényebb sorsú ifjak feletti aggodalma kétségkívül eloszlik, ha egy pillanatot vet az egyetemre melyen szintén nem egy és még szegényebb sorsú ifjú küzd át magát a 8 éves gymnasiumi tanfolyam és érettségi vizsgálati taxák után az 5-éves és mily magas tandíjakkal és szigorlati taksákkal terhelt orvosi, jogi, bölcsészeti stb. tanfolyamokon; holott az állatorvosi csak 3 éves tanfolyamon tandíj épen nem létezik s a szigorlati díjak is igen

emberségesek. De ismét csak arra kell visszautalnunk, mire a báró úr oly találóan ujjal mutatott, hogy t. i. biztosították az állatorvosnak tisztességes existencia s kétségen kívül ezen pályának is éppen annyian fogják tehetségüket szentelni, mint a bölcsészeti, tanítói vagy más pályának, s az intelligentia és képzettség kifogja magának küzdeni a közbecsülést és köztiszteletet. Akkor majd nem fogunk olyasmit hallhatni, mit nem csekély boszankodással a közelmúlt napokban hiteles forrásból volt alkalmunk megtudni s a mi ellen az érintettek — tisztelet nekik érte — elhatározták közakarattal protestálni.

A főváros ugyanis, melynek nincs elég sok szolgáló személyzete a tisztai állatorvosokat kényszerítene háziról-házra járni s az ebek összeírását teljesíteni, míg az állategészségi ügyre vonatkozólag vajmi csekély befolyással dicsekedhetnek. Egészségügyi hordereje ezen intézkedésnek nincs; hanem csak az lehet célja, hogy tájékozhassa magát a város pénztára, valjon nem-e kevesebb kutya számára váltik jegy, mint amily nagy valósággal az ebek száma. A tisztai állatorvos urak ezen szerepéhez gratulálunk, de csak ha eszünkbe jut, hogy nem egy csinos asszonyka paplanja alúl lesz alkalmuk a kedvencz ebeket kiczirógatni; hogy azonban az ebek száma felől pontos adatokat fognak-e ily módon gyűjthetni azt nagyon kétségbe merjük vonni.

Az állatgyógyászat jelen elég sajnos állásának oka azonban magában a közönségben is kereshető. Igen nagy ugyanis azok száma, kik (embernél úgy, mint állatnál is) ha valamely betegség furdul elő, inkább a javas asszonyok és kuruzslókhoz fordulnak, s csak ha ezek már kifárasztották türelmüket akkor folyamodnak szakképzett állatorvoshoz, s különös, hogy míg az előbbiektől eltűrük ha a legegyszerűbb bajjal hetekig pemecselnek, — az utóbbiaktól azt kívánják, hogy az idült, elhanyagolt sőt gyakran az értelmetlenség által elrontott bajokat egy-két nap alatt mintegy lefűjják a betegről, s miután ez leggyakrabban lehetetlen, — akkor aztán az állatorvosra kimondják az ítéletet, hogy — nem ért semmit. Noha már e lapok egyik-másik számában tanulságos adatokat olvashattunk a kuruzslás káros voltáról, még sem tartjuk feleslegesnek a t. közönséget főképen kettőre figyelmeztetni, kérve, hogy ezen tapasztalás alapította bátorságunkat rossz néven ne vegye; először is arra kérjük fel, hogy ne legyen oly könnyű hiszemű minden szomszéd asszony beszédei iránt, meggondolva azt, hogy a betegségek támadása, kifejlődése és lefolyása teljesen az illető beteg egyéniségétől függ, mi más szavakkal annyit tesz, hogy két különböző egyéniségnél egészen hasonló betegség mégsem azonos s éppen úgy a szer sem hat minden betegre egyformán. Ezt már egy egykori bécsi főorvos jegyzete is bizonyítja, ki azt irta jegyzőkönyvébe: Hideglelésben a töltött káposzta magyar kovácslegénynek hasznos, német szabólegénynek halálos; azt hisszük nem találkoztunk ellentmondásra ha azt állítjuk, hogy az állatok között is vannak egymástól úgy különböző egyének mint a magyar kovács és a német szabólegény. Továbbá ne higgyen a közönség minden magát nagy hangon ajánlgató és hirdető ál-orvosnak, hanem

folyamodjék mindjárt a baj kezdetén olyan egyénhez, kiről tudja, hogy tanulta a gyógyászatot s kinek tudományát a hozzá folyamodók hasznát is veszik.

No de legyen ez alkalommal elég ennyit megjegyezni; többet majd más alkalommal. *Egy állatorvos.*

Idegen testek a szarvasmarha gyomraiban.

Szaktársaink gyakorlatukban bizonyosan nem egyszer észleltek különösen a szarvasmarha gyomrainak valamelyikében (legtöbbször bizonyosan a bendőben) idegen testeket, s csak nem régen Nagy József vágóhídi állatorvos szaktársunk egy egész marok ily idegen testeket küldött a m. k. állatorvosi tanintézetbe melyeket levágott marháknak gyomraikban találtak. Ez idegen testek, — legtöbbször ércz pénzék s közöttök 1848-iki magyar krajczár mellett orosz, oláh, olasz, görög, osztrák pénznemek is vannak, s legtöbbször réz pénzék; ezen kívül kis réz kereszt, szűz Mária s Jézus-érem, kifurt kagylók. E tárgyakon kívül legtöbbször különféle tűk és szegek találhatók a gyomrokban, melyek nem ritkán a bendőt vagy szásrétű gyomrot átfurják sőt ez uton más szerveket is — rekesz izmot, tüdőt, szívet — megsértenek, veszedelmes kimenetű bajt okozván.

Oly idegen testek melyek sima felületűek — különösen a kevés érzékenységgel bíró bendőben kóros változást nem igen okoznak, ellenben pl. a tűk és szegek igen.

Egy érdekes példát ír le ezt illetőleg Müller bécsi tanár, melyet jónak látunk szaktársainkkal is megismertetni.

„Néhány év előtt — írja Müller — herczeg Eszterházy pottendorfi tehenészetébe hittak egy ott kiütött különös betegség megvizsgálására, illetőleg meghatározására.

Nevezett tehenészetben februáriusban több jól táplált salzburgi és tiroli tehen betegedett meg heves láz, légzési nehézség, hányinger s felfuvódás tüneteivel, úgy hogy több darab — az elhullástóli félelemben — levágotatt a nélkül, hogy a baj okát illetőleg tisztába jönni lehetett volna.

Mivel a kórtünemények gyorsan léptek fel s ép oly gyorsan multak is el, annál inkább mérgezésre lehetett gondolni, mivel a tehenészet bérlő kezeiben volt. Februariustól egész Martiusig a betegség rövid időközökben folyton mutatkozván a herczegi uradalmi gondnokság indítva érte magát engem a helyszínére hivatni. Én mindenek előtt a takarmányt vizsgáltam meg, de valami feltűnőt nem tapasztaltam. A tehenek takarmánya különben luczerna széna, burgonya, burgundi répa s borsó szalmából állott, mely sűrűn folyó alakban öntetett a kő vályukba. Különben pedig a tehenek itatásra a közeli folyó egy mellék ágához hajtattak, de nem igen ittak, a mennyiben épen félig folyó takarmánnyal tartattak.

Az istállóban és a közvetett és közvetlen ápolásban semmi károsan hatót nem találtam.

Megérkezésemkor délelőtt 11 órakor egy tehen se mutatott kóros tüneteményeket. Néhányat azok közül, melyek előtte való nap ily tüneteményeket küöltek megvizsgáltam, de se a légzési se az emésztési vagy más szervekben kóros

változást nem észleltem. Ugy a légzés mint az érverés s az ürülek rendes állapotúak voltak s az állatok jó étvágygyal ettek. Ugyan e napon, azonban több órával később, néhány tehén más képet mutatott. Gyors és nehezített légzés, erős láz s felvuvódás állt be náluk, melyek hátása alatt az állatok szét teresztett végtagokkal, lehorgasztott fővel, szünetelő étvágygyal és kérérdzéssel s hányingerrel, leverten állottak.

Én a felfuvódás ellen egyes szereket adattam be nekik s hideg vízből álló csőréket rendeltem, melyek használata után látszólag javulás állt be; másnap pedig az állatok életműködései megint rendesek lettek.

Hinnem kellett, hogy valamely idegen — talán mérges — anyag van a takarmányba keverve s ez okozza az említett heves hatást. Az előbb felsorolt takarmány félétet tehát tüzetes vizsgálat alá vettem, egyszersmint az ápoló személyzetet is vizsga szemmel kísérvén, de mindezt eredménytelenül. 8 nap mulva megint hivattak. Ujabb betegédesi esetek fordultak elő, úgy hogy összesen 14 tehén mutatta a már vázolt tüneteket.

Elhatároztuk hogy két olyan tehenet mely már több alkalommal betegedett volt meg, levágotunk, remélvén hogy bonczolás az okot kiderítendő.

A bonczolásnál a légző szervek egészségesek voltak. A rekeszizom alsó része kissé vörösebbnek s a reczéssel gyengén összenőttnek találtatt. Az összes hasúri szervek szintén normalisok voltak, egyedül a recés gyomor külsője mutatott világos, piros foltokat s részben szervült izzadmányt. Kinyitván a reczést a részben folyó részben kásaszerű tartalom mellett az egyikben 8, a másikban 13 különböző hosszúságú szeget találtam, melyek közül egyesek szabadon az ürben feküdtek mások a gyomorfalba voltak furódva, s körültek a gyomorfallal meg volt lobosodva.

Össze szedvén a szegeket s közelebről vizsgálván, a jelen volt gazdasági intéző zszindely szegeknek nyilatkozattatta azokat s közelebbi megfigyelésre magam is annak mondtam. E lelet a tehenek megbetegedésének okát s azon körülményt, mely között a szegek az állatok gyomrába jutottak, csakhamar kiderítette.

Egy év előtt ugyanis az uradalomban egy csür leégett; oltás alkalmával az égő és ép zszindelyek szegestől együtt leszaggattattak s őszkor és télen a tehenészet lakói által szoba fűtésre használtattak természetesen a nélkül, hogy belőlük a szegek kihuzattak volna. A hamu aztán a benne levő szegekkel együtt a luczernával bevetett földre hintetett. Tavasszal nyáron és őszkor a luczerna levágotván, a gyűjtésnél a luczerna közé ezen szegek is begerblyéltettek s részint még a zöld luczernával, részint a luczerna szénával azon takarmány keverék illetőleg sűrű folyó tápszer közé kerültek, melylyel a tehenek naponta tartattak. Ily módon a szegek a folyadékkal egyenesen a reczésbe jutottak ott annak falába furodtek s okozták mindazon tüneteket, melyeket előbb leirtunk.

Természetes, hogy azt kellett tanácsolnom miszerint a többi teheneket is mihelyt az ismeretes tüneteket mutat-

ják legcélszerűbb leendő levágni. Rendre le is vágták valamennyit s mindegyikének reczésében a zsindelethez szabaddal részint annak falába befuródva feltalálták.

Ezen eset, — mondja tovább Müller — élettani tekintetben is érdekes.

Mindenek előtt világos, hogy a szegek folyadékban nyeltek le az állatok által, s így jutottak a bendő csatornához keresztül a reczésbe a nélkül hogy a bendőt érintették volna. Részemről legalább ez esetben egy szeget se találtam a bendőben s ily leletről később se tudósítottak. Továbbá a befuródott szegek által okozott izgalom valószínűleg a rekeszre is áterjedvén okozta a nehéz légzést s a hányingert, nem okozott azonban hányást, a mi mutatja, hogy a reczés ilyen vagy más hatány által nagy mértéken izgatható ugyan de a falat visszahajtása a kérdéskor nem ilyen izgalom következménye."

Ez érdekes eset különben újmutatást szolgáltat arra nézve is, hogy mily sok mellék körülményt és eshetőséget kell hogy figyelembe vegyen az állatorvos mielőtt ítéletet hoz. Ily körülmények és eshetőségek hogy törvényszéki eseteknél legfontosabbak, azt alig szükséges mondanunk.

Krausz Károly.

Válasz Krausz urnak. *)

Sajnálattal kell kijelentennem, hogy az „Ellenészrevételek Kassay ur észrevételeire“ című közlemény oly válaszra provokál, melyre nem szívesen vállalkozom; habár az előzmények után arra, az ügy és saját személyem rectificálása érdekében kényszerítve vagyok.

Ugy látom, hogy azon nyilatkozatom melyszerint „egy teljesen ép szív, tisztán idegíngér behatása alatt, minden előrement kóros falzati elváltozás nélkül nem reped meg soha“ vizsatetszést szült, dacára annak hogy én elismert tekintélyes szerzők elveit a szóban forgó esetre csak alkalmaztam. — A midőn Krausz ur München érdekében tollat ragad, s a tulhajtott szenvedély sértő modorával engem, sőt az általam idézett szerzőket megtámadni magát kompetensnek tartja, következtetésbe esik; a mennyiben — ha közleményének minden passusát jól meggondolta — rá kell vala jönnie, hogy a kihívó hanggal nem egyeztethető a záradék, melyben a vitát a maga részéről befejezettnak tekintti. — Részemről bár mennyire ohajtottam és igyekeztem is kikerülni a Krausz ural való polemiát — azt befejezettnak nem tekinthetem, a mennyiben a felsorolt indokokat nemcsak meggyőzőknek nem tartom, de sőt indokoknak sem ismerem el.

Mielőtt tulajdonképi tárgyamra térnék át, igazolnom kell kifogásaimat, melyeket a „Gland. Oblangata“ elnevezés, és a „häftig“ szónak hibás átültetésére vonatkozóan tettem; ezzel egyidejűleg védenem kell egy közleményemben használt kifejezésem, mely K. ur szemébe ötlött, s mely szerinte hasonló hiba.

*) Jelen cikk mult számunkból térvizonyok miatt elmaradt; ezzel egyszersmint a vitát lapunkban befejezettnak nyilvánítjuk.

A szerkesztő.

Krausz úr tisztességesnek tartja a Gland. Oblangata elnevezést, holott mint ki a szövettannal foglalkozott tudhatná, hogy ez elnevezés, épen mert a név legkevésbé felel meg a szöveti szerkezetnek, ha valaha használatban volt, is már reges régen eldobatott. — Szörszálhasogatásnak tekinti a „häftig“ szónak hibás átültetésére vonatkozó megjegyzésem, toll hibának deklarálja azt; dacára hogy a mint előbbi közleményemben kifejttem igen is nagy értelmi hiba a körjelzésnél, ha „heves“ orrvérzés helyett, gyakori orrvérzésről beszél valaki. Szorgosan kutató soraim között hasonló hibák után, és ime meg is találja azt a „jobb szív kamráján történt repedés“ kifejezésemben. — Most miután pár jó tanácsot, oktatást, csipkedő előőrsnek hozzám ment, a megbocsátás mézes bombáit küldi rám, és stentori hangon rám árva halandóra ez igéket olvassa: „most belátja ön is hogy tévedni emberi dolog“!

Persze hogy belátom! sőt azt bevallani érénynek is tartom, de megbocsát Krausz ur, ha ez egyszer nem vágyom e laurus után; sőt konok makacsságom azon merénylőre késztet, a mely szerint ma is jogosultnak tartom használt kifejezésem. — Csodálkozásomat kell ugyanis kifejeztem a felett, hogy Krausz ur, ki 50 évnek irodalmát a szívrepedésre vonatkozóan figyelmesen áttanulmányozta, hogy itt ott rá nem bukkant e kifejezésre. — E csodálkozásom még nagyobb, a midőn *saját idézeteiben* én kell hogy arra ujjal mutassak: pl. Kupp boncleletében: „im äussersten Ende *des rechten Herzohres* befand sich etc.“ Gerlach: „Die Section ergab *Zerreissung der* sonst normal beschaffenen *rechten Vorkammer des Herzens*. — Most kérdés elfogadja-e Krausz ur tőlem a jó tanácsot, hogy először jól gondolja meg a mit ír, és hogy ha olvas figyelemmel olvasson? kérdés, hogy elhisz-e nekem, hogy e kifejezés orvosi művekben egészen szokott avagy még ma is a „häftig“ fordításához hasonló hibának tekinti? — Én a magam részéről használt kifejezést ama minden jó tanács dacára sem vonhatom vissza, a mennyiben azt nem tartom hibának. — Olvasunk ugyan is szakkönyvekben jobb, bal szivről, annak bonci szerkezetéről, kóros változásairól, szólunk kamrai, pitvari repedésről a nélkül hogy egy olvasó is vádolhatná a szerzőt azzal, hogy merő malitiából tévutra akarja vezetni, és elakarja vele hitetni, hogy *2 szív van*, vagy hogy *a szív üre* és nem pedig annak fala repedt meg.

A mi a vita tárgyát illeti, beismerem hogy Krausz ur két és pedig dipl. állatorvos által constatált szívrepédést közöl, hol „a mint írva van“ (de nem szentírás) nem volt előrement kóros elváltozás. — E példák ép oly kevéssé csallhatlanok, mint a München esete; azt pedig hogy vannak vagy lehetnek leírva ily esetek, semmi okom sem volt tagadni, csakhogy az előbbieknél ép úgy, mint az utobbinál még mindig nagy kérdés marad az, ha valjon helyesen voltak-e azok constatálva. — Bár mennyire szeretnék Krausz ural egyet érteni, ki Münichről, Kupp, vagy Lüthenről a priori felteszi hogy a diagnoszt górcsói vizsgálat után állapították meg; mindazáltal mert az idézett sorokban ez nem olvasható, kevés sulyt fektethetek azon diagnosisra mely

makroszkopikus szemle után lön felállítva. — Megjegyzésre méltó itt még az, hogy az idézett példák egyike úgy a mint az idézve van több bizonyító erővel bir az olvasó előtt, mint valóban; a mennyiben az Gerlach ismert tudós firmája alatt van bemutatva. — A név kíváncsivá tett, s midőn a sorok között olvasék látnom kelle, hogy a példa képen felhozott eset nem Gerlach, hanem Lüthen által lett constatálva és Gerlach azt a „Mittheilungen aus der Thierärztlichen Praxis" című folyó iratban csak közzé teszi. — Ezen reductio mellett már kevésbé ijesztgető a Gerlach név, főképp ha az idézet keletét az 50- es éveket tekintetbe vesszük.

Több figyelmet érdemelnének Fuchs és Röhl idézett szavai; de kettőjük közül egyik sem beszél oly határozott hangon, a mely után Krausz ur Rokitansky, Niemeyer vagy Birch-Hirschfeld határozott nyilatkozatát „hiedelem, vélemény, vagy plané tévhitnek" nevezhetné. — Fuchsnak az 50- es években kiadott kórbonctanában ámbár a szavak olvashatók: „Besonders denkwürdig sind die Fälle, in denen nach heftigen Aufregungen das Herz zerrissen gefunden," mindazáltal mert az idézett sorokban nincs határozottan kizárva a megelőző kóros változás, föltétlen bizonyítéknak elnem fogadható; sőt a példaképen felhozott veszett kutya esete megengedi az előrement változásokra gyanítani. — Azzal pedig, hogy egy felbosszantott ló szivrepedésnek lett áldozata, sem több sem kevesebb nincs mondva, mint az hogy a sziv megrepedve találtatott. — Így veszi el Röhl idézete is célzott hatását, ha gondolkozunk felette. — Röhl ugyan is midőn a pathologikus viszonyokat mint szivrepedésre szolgáló okokat részben elősorolta, ezt mondja „und sind auch nach heftiger Aufregung bei Hengsten während der Begattung beobachtet worden" — Ezen szavakban Röhl még nem zárja ki az előrement kóros elváltozásokat, sőt az eseteket, csak mint mások által észlelteket említi föl; melyekért hogy azok helyesen, minden oki mozzanat tekintetbe vétele mellett constatáltak-e sem Röhl nem vállal kezességet — mint absens — sem Krausz úr nem vállalhat ki azt másodkézből csak fölemlíteni halja.

Összefoglalva az eddig elősorolt bizonyítékokat az tünik ki belőlük, a mit én szó nélkül megengedek, hogy t. i. vannak a Münichéhez hasonló esetek leírva, de a melyeknek, hogy Birch Hirschfeld szavaival éljek: „den Angaben von dem Eintritt von Rupturen am völlig gesunden Herzen, in Folge hochgradiger Gemüthsaufreregungen, kann man kein Glauben schenken" — nem lehet hitelt adni.

Ötven év irodalmában nagyon sok tévest találhatni leírva, s ha mindazt mi nyomtatott betűkkel olvasható elhiszszük, — akkor nagyon furcsa nézeteket vallunk ma a kórbonctan előre haladt korában. — Én például nyomtatott betűkkel tudom Krausz urnak bebizonyítani azt hogy az emberből a kigyót tejjel kilehet csalni; sőt hitelesség kedvéért még képen illusztrálva is bemutatathatom. — E képen ugyanis a patiens csiga készüléssel lábánál fogva van felhuzva, földfelé csüngő feje arci része elé a műtő segéd egy tál tejet tart, mialatt a műtő az épen a tejélvezésére a szájon kísétáló kigyót nyakon csipi. — E tény nem mesés, ha-

nem a maga idejében a legjelesebb orvosi könyvben olvasható, s ma dacára hogy írva van, sem én, sem Krausz ur ki habár a régészetnek nagy barátja — nem hihetjük el.

A mi Krausz urnak kérdésünk körüli többi bizonyítékait illeti rövid lehetek, csak kérem kell a t. olvasó közönséget azok még egyszeri figyelmes átolvasására. — E példákban ugyan is sehol sincs az a mit Krausz ur keres, és csak sajnálni kell a tömérdek fáradságot mit 50 év irodalmának áttanulmányozására vesztegetett.

Hogy Krausz ur nem igen válogatja meg a bizonyítékokat, mutatja az Aorta megrepedéséről szóló és a dologra legkevésbé sem tartozó idézeti lajstrom. Elősorol egy massa olasz, francia, angol, és istentudja még hányféle nyelven irt könyvet, folyóiratot, szerzőt, s az olvasóval azt akarja elhíttetni, hogy ő mindezen műveket áttanulmányozta. — Tulateszi magát azon, hogy megnevezze a szerzőt, ki után — mint saját vallomásából értesültem — az idézetek nagyobb részét csak másodsorban, tehát nem saját tanulmánya után idézi. Nem elégszik meg azzal, hogy az Aorta megrepedéséről szóló, és nem helyén alkalmazott idézeteivel az olvasót elárasztja, hanem per analogiam összevissza zuz, repeszt, minden szervet, gyomrot, rekeszt, beleket, akaratlagos izmokat, Achilles inat stb. mintha valaki tagadná, hogy a szarvasmarha gyomra dobkórban, a gázok tulfeszülése miatt megrepedhet. — A mi engem illet én nem csak hogy azt nem tagadom, hogy a gyomor, az Achilles in kellő feszítés mellett megrepedhet illetve elszakadhat; hanem, hogy nagyobbat mondjak Krausz úrnál, azt is elképzelem, hogy ha valakinek agyveleje helyett koponyájában puskapor volna, s ezt valami úton módon meggyujtanók, az ellenállásra nézve a gyomornál mindenestre erősebb koponya is szét robbantható volna.

Még váratlanabb Krausz ur álláspontja, a midőn Rokitanskyt következetlenséggel vádolja. — Nem mondom rossz akarat, de mindenestre megrovást érdemlő figyelmet lenség Krausz úrtól, hogy idézetéből az épen ellene szóló passust hagyja ki. — Rokitansky ugyan is, midőn az összefüggés megzavarásairól általánosságban beszél, ezt mondja: „Die Trennungen des Zusammenhanges aus inneren Ursachen sind sehr mannigfaltig. Sie kommen bald rasch, bald allmählig zu Stande. — *Mechanische Wirkungen wenn sie hiebei stattfinden, und disponirende Momente ergänzen einander so, dass von dem Einen destoweniger genügt je beträchtlicher das Andere ist.* — Zu ihnen gehören: etc.

Hogy ezen világosan érthető szavakból Krausz úr, az akaratlagos és nem akaratlagos izmok, üreges szervek, belső okboli, minden előre ment kóros elváltozás nélkül történhet repedését hozza ki; hogy Rokitanskyt következetlenséggel vádolja, akkor a midőn ő maga az idézet hiányos közlése miatt az olvasó közönség szándékos tévútra vezetésével vádolható; alig megfeythető talány marad. — Azt kell hinnem, hogy Krausz ur midőn gunyosan felkiált: „s ugyan ez a Rokitansky, Niemeyer és vele Kassay úr is azt mondja: „Niemsal zerreist ein gesundes Herz stb.“ hogy nem fontolta meg irt szavait, mert gondolhatott volna arra

is, hogy a fegyver mit ő más ellen irányoz nem talál, sőt az visszaütdvén fájdalmasan sebzi meg a célzót.

Minden eddig elősorolt mozzanatnál érdekesebb azomban Krausz úr magyarázata a kérdésben forgó eset körül. Itt München magyarázatához csatlakozik, illetve bővebben kifejteni akarván „lehet, nem ismerjük, még bizonytalan, hihető, valószínű, egyenként, összesen, egymásra hatva” stb. kifejezésekkel oly cifra magyarázatot csap, hogy az valóban Unicumnak mondható. — Nem lehet céloim e magyarázatra tüzetesebben reflectálni, mert cikkem már is hosszúra nyult; egyedül az okoskodás alapjául szolgáló téves állítást akarom kijavítani, mely hibát Krausz úr nem nemtudás, hanem egyszerű tévedésből ejt.

Krausz úr azt hiszi, hogy zavart beidegzés alatt a sympathicus izgatása a szivbillentyűk elzáródását idézte elő és ez által a mechanikai viszonyok oda módosultak, hogy a sziv falzata megvékonyodván az megrepedt. — Mindenek előtt repetitorium képen vissza kell emlékeztetnem Krausz urat arra, hogy a sziv billentyűi nem állnak idegbefolyás alatt! — azaz azok mint bármely kettős szivattyunál a szelepek egyszerűen a folyadék áramlása által majd bezáratnak, majd kinyitvatnak. A két és három csucsú billentyűk záródását ugyan is a vérnek, a sziv összehuzodása által minden oldalról egyenlően történt, nyomása eszközli, midő az, a pitvarokba vissza folyani törekedvén a billentyűket maga előtt hajtja; ez által a billentyűk, alapjukon és a billentyűfékek által rögzítve levén, kifeszülnek, s a vérnek a pitvarokba való vissza folyását meggátolják. — Diastole alatt e billentyűk nyitása szintén ily machanikai mozzanaton alapszik; a mennyiben a gyomrok a pitvarokból vérrel telődnek meg, mialatt a beáramló vér a billentyűket a falzathoz nyomván, szabaddá teszi a szájdákat. — Nincs másképen a dolog az ütérés szájdák billentyüinél, itt systole alatt a félholdképű billentyűk a véráram által az aorta vagy pulmonalis falzatához nyomtatván, nyitvatnak; diastole kor pedig az ütér összehuzodása által vissza csapott vér az, mi a billentyűket kifeszíti és zárja a szájdákat. — Hogy miért kell ennek szükségkép így történni, és hogy miért nem szükséges idegbefolyás a billentyűk zárása vagy nyitására, egyszerű természettani törvényekből foly ki.

Erősen meg vagyok győződve, hogy Krausz úr ki három évig intézetünkben az élettani tanszék mellett mint segéd működött, s kinek a mint jelenlegi tapasztalásomból mondhattam alkalma volt a vérkeringés mechanismusával tisztába jöni, hogy teljesen egyet ért velem a fenn említett dologban; s hogy dacára ezen egyetértésnek még is ily lényeges hibát ejt, abból gondolom megmagyarázhatónak, hogy nem fontolta meg jól irt sorait, midő azt a bíráló közönség elé bocsátá. Hasonló téves Krausz úr azon hite, a mely szerint a sympathicus, vagy vagusnak különös az ütérés vagy visszeres szájdákra szűkítő vagy tágító hatása volna, vagy hogy a momentán fellépett beidegzési zavar következtében falzati oly foku elvékonyodás állhatna be a melynek folytán a sziv megrepedhetne. — Vagy azt hiszi hogy

az állatok vérkeringése más mechanikai mozzanatokon alapszik mint az emberé ? ez nagy tévedés volna, habár Krausz úr közleményében egyre hangsúlyozza, hogy ő állatokról és nem emberekről beszél. — Hogy ember és állat vérkeringési mechanismusa egy és ugyan azon természettani törvényeken nyugszik, bizonyítékot sem vár, a mennyiben az ember vérkeringési viszonyainak tanulmányozására épen az állat világ egyedei szolgáltatják a tananyagot.

Ezek után ki kell mondanom, hogy Krausz ur magyarázata München „légből kapott ferde okoskodásán” nem javít semmit, nem teszi azt értékesebbé, hanem igen is, egyet világosan állit az olvasó elé s ez az, hogy Krausz úr ép ugy alap nélkül okoskodik, mint München. — Ily körülmények közt bámulnom kell K. úrban a szerénységet a midőn telt önérzettel magyarázata után ezt mondja: „Ez épen ugy csak nézet nyilvánítás, mint a Kassay úré, de a vita tárgyát képező esetenél — szerény véleményem szerint — több valószínűséggel bír.”

Végül mit szóljak Krausz urnak személyemre vonatkozó gunyos megjegyzéseire ? Azt hiszem leghelyesebb, ha azokat szó nélkül hagyván, az olvasó közönség bírálata alá bocsátom; legfőlebb örömemet fejezem ki a felett hogy Krausz úr szives volt előbbi közleményemre nemcsak válaszolni, hanem válaszát indokolni is, ez által megmentett engem minden személyére vonatkozó megjegyzésektől, melyek sorainak olvasása után minden szakember ajkán önkénytelen támadnak.

Záradéku, az általam már első közleményemben idézett szerzők nyomán, ismételnem kell azon állításomat hogy „egy teljesen ép sziv tisztán ideginger behatása alatt, előre ment kóros falzati elváltozás nélkül nem repedhet meg soha” nem! és pedig épen azon természettani okoknál fogva, melyek a vérkeringés mechanismusának alapját képezik.

Budapest 1878. június 12-én.

Kassay t. s.

Külömfélék.

A földmivélés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. Ministerium 13990. sz. a. június hó 26-án kelt értesítése szerént folyó hó 1-től mai napig terjedő hivatalos jelentések szerint a keleti marhavész Szeben megye Sellenberk községében uralg.

Fenti időtartam alatt marhavészben elhullott és lebunkoztatott 78 drb.

A vész kiütésétől mai napig összes marhavesztesség 250 drb.

Horvát-Slavonország és a katonai határőrvidék vészmentes.

Az osztrák tartományok közül:

Dalmátiában: a cattaroi kerület Sisic, Skalja és Sastua nevű községekben uralg.

Adat a himlő gyógyításához. *Ricchi* tr. egy Florenczben fellépett u. n. összefolyó vagy rosz nemű himlő

járvány alkalmával azon eszmére jött, hogy betegeit meleg fürdőbe tette s ajánlotta ezenkívül a hólyagoknak megnyitását hogy ez által a romlott geny lehető legnagyobb része eltávolíthatassék elősegítendő a felszivódást s egyszersmint a genyedési lázt enyhítse; törekvése oda irányult, hogy a fenyegető genyvérűség (icoremia) veszélyét elhárítsa s azonfelül a bőr működése elnyomatásának káros és kellemetlen következményét megelőzze.

A fürdő hatályát elősegítendő oly szert alkalmazott, mely a szerves termékeket megtámadja s a kórgerjes anyagokat közönbösíti. Ennélfogva (Gulbian, lioni orvos ajánlata nyomán, a himlős testet chloros vízzel mosogatni ajánlja a betegségnek azon szakában, midőn a geny higabb és büzös kezd lenni.

Csak a gyakorlat fogja ezen gyógymód értékét kimutatni; a, Ricchi által tett észleletek valóban oda mutatnak, hogy az a legjobb eredményeket reméltetheti. Tekintve azt hogy a himlő a juhokat gyakran veszélyes mérvben támadja meg, tán hasznos volna a vázolt gyógyeljárással, mely egyszerűsége mellett olcsó is, az állatgyógyászat terén is kísérletet tenni? Ugy vélem, hogy az állatok sokszor nagy értéke indokolná a kísérletek alkalmilag megtételét. N.

(*Il medic. veter.*)

Pentastomum tenioideum egy kutya közép fülében. A párisi biológiai társaság ülésében (1877. oct. 20.) Gellé tr. egy belférget — pentastomum tenioideum mutatott be, melyet egy ebnek közép fülében talált. A dobür nyákhártyája megvastagodott, piros, és hig genyes váladék által ellepett; azonban nem vala rajta semmi nyílás tapasztalható, s a féregnek nyilván az Eustach-kürtön kelle oda bejutni; s valóban a megfelelő orrlyukban lehetett még egy, de kisebb példányt találni mely górcső alatt vizsgálva azon pentastomum tenioideum jellegét mutatta, mely a különböző szerzőktől az orrüregben s a homlok- és iksoni üregekben lakónak mondatik. Hasonló eset még sehol sincs feljegyezve s ezen féregnek az Eustach-kürtön át s a dobürbe való költözése még eddig egyedül álló tapasztalat.

(*Il medico veter.*)

N.

A Geissospermum laeve és annak alkaloidja. Új mérég, mely ha egyelőre nem is a gyógyászokat, de a physiologusokat érdekli.

Vulpian tr. tett utóbbi időkben a *pao-pereira*, vagyis a *Geissospermum laeve* nevű, s az apocin félékhez tartozó növénynyel kísérletek; ennek levelei és héja alkaloidot tartalmaznak, *geissospermint*, mely, — helybelileg izgató hatása nem lévén, alkalmas bőrlálá fecskendésre; ezen alkaloid mérgező hatása oly nagy, hogy fél centigrammnyi adaga képes egy tehénnek hűdését okozni, s két ctgrm. megis öli azt; továbbá egy milligramm elég arra, hogy egy malacz véle kivégeztessék; egy nagy kutya hűdésére pedig csak 14 milligramm kell.

A geissospermin sokban hasonlít a curarához, az izomrendszer hűdését eszközöli, mi az akaratlagos izmokon kezdődve, átmege a légzési izmokra és végre a szívre is; az agy lesz legelőbb megtámadva míg a gerinczagy tovább képes a

mérég hatásának ellent állani; ha majdan elegendőképen lesz ösmerve e szernek hatása, tán lehetséges lesz akaratunk szerént az agy működését elnyomni, hogy könnyebben tanulmányoztathassék a gerinczagy befolyása és működése. — Lehetséges, hogy idővel ezen alkaloid hatályos szer leend az idegrendszer bántalmainál. N.

(*Archives Vétérinaires.*)

Strichnin mérgezés chloral-hydráttal gyógyítva. *Labat*, francia állatorvos, ki ez esetet közli, kezelé az állatot, egy angol 3 éves szuka-kutyát, melynél a jellegző tetanicus tünetek egyeztetve az állat gazdájának közleményével, semmiképen sem engedtek kételyt a kórismére nézve, hogy. t. i. Strichnin mérgezés van jelen; 3 órával *Labat* oda érkezte előtt a kutya hánytatót kapott, a melyre hányt ugyan, de semmi látszólagos javulást nem mutatott. *Labat* erre következőkép rendelt: Hashajtó csörékét adatott Kén-Natriummal s belsőleg hatszor napjában.

Chloral-hydratból 2 grmmot.

Syrup. Papaveris-t 40 grmot adni rendelt.

Az állatot setét, zajtól félreeső nyugalmas, helyre tette s eléje italul tejet állíttatott.

Már a 3. ik adag beadásakor tetemes javulás vol látható s az eb végre egészen felépült. N.

(*Annales du Belgique.*)

Személyi hírek. *Lejtényi Károly* a magyar-óvári gazdasági Akademiához segédtanárrá neveztetett ki. *Csányi Lajos*, eddig a m. k. állatorvosi tanintézetben belkórodai segéd a felső tömösi vesztegintézethez lett segédi minőségben áthelyezve.

Az ondózsínor-sipolyokat *Albrecht M.* ker. állatorvos már évek óta és jó sikerrel oly módon kezeli, hogy a sipoly-menetbe naponta egyszer megfelelő nagyságú kócz tömeszt (tempon) alkalmaz, a mely 1 rész eczetsavas rézoxid- s 2—4 rész disznózsír-ból álló kenőccsel lett bevonva. Mintegy 3 — 5 nap mulva a tömeszszel együtt elhalt szövet is távolíttatik el, s ezután naponta egyszer Carbolos olajba vagy Bórsav-oldatba mártott kóczhengereket vezet be, míg a gyógyulás bekövetkezik. Ezen kezelést még idült, tetemesen elváltozott ondózsínor mellett is sikeresnek mondja *Albrecht*, s ő még a herélés után fellépni szokott szemölcsöket (Campignons) is ily módon kezeli. N.

(*Adam. Wochenschr. f. Th. und Viehz.*)

A trichinekről. Semmer említi, hogy *Seifmann* szerént Oroszországban legelőször 1865-ben Rudnew talált trichineket, 1866-ban Ilzinski, Barok, Semmer, Krulow, 1874-ben Knoch, 1875-ben Ladin, Krulow, Aleksandrow és Faver. — A Charkowban eszközölt vizsgálatokból kitünik, hogy Oroszország déli részeiben 750 drb. sertésre 1 trichines esik. *Seifmann* azt hiszi, hogy a trichin baj már régi betegség, a melyet azonban azelőtt más bajokkal, gastricus lázzal, Choleraival, mérgezésekkel, Rheumával stb. felcseréltek.

A trichinbajnak terjedése az emberek között a nyers serteshús élvezetének elterjedésével tart lépést; azelőtt

az kevésbé volt divatban. Seifmann is, valamint Gerlach a chinai disznók behozatalát tartja a trichinbaj terjesztőjének; Chinában ugyanis a trichinosis állítólag igen elvan terjedve.

Kérdések, feleletek.

A. urnak. Bélférgék ellen a következő szereket ajánljuk: *flores Cinae* kisebb állatoknak 3 decigrammtól 2 grmig, *Santonin* 4—7 cntgm. — 1—2 decigrammig, 2-szer 3-szor napjában; *Kamala*, 5 —10 grm. szintén 2 3-szor napjában, ezt többnyire Extr. filic. mar. hozzáadásával; továbbá a *Santonint* Ricinus olajjal adva.

Mezőhegyesről. Klein kartárs úr szivességéből juttunk hozzá, hogy a betegforgalomról Mezőhegyesen az alábbi kiválóbb adatokat közölhessük.

A m. kir. mezőhegyesi állam birtok állat kórházában az 1877. évben 1734. állat gyógykezeltetett és pedig 1017 ló, 216 szarvasmarha, 464 sertés és 37 juh. 1877. év december végével az összes lóállomány 1273, a szarvasmarha 1849, a sertés 4058 és a juh 465 volt.

KÓR.	L ó					Szarvasmarha						
	Szám	Kigyógyult	Elhullott	Kiirtatott	1878. maradt	Szám	Kigyógyult	Elhullott	Kiirtatott	Mint hulla	Levágatott	1878. maradt
Anthrax	8	—	8	—	—	3	—	—	—	3	—	—
Agyvízkór	1	—	1	—	—	2	—	1	—	1	—	—
Béllob	—	—	—	—	—	4	3	—	—	1	—	—
Dobkór	—	—	—	—	—	6	4	1	—	1	—	—
Dermetet	2	—	2	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Eskór (Epileps).	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Elvetélt	14	13	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Fodor mirigylob.	23	10	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fulladozás	4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Francia kórság.	—	—	—	—	—	8	1	7	—	—	—	—
Gyomor és bélhurut	23	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hashártyalob	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Hasvízkór	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—
Hydrocephalus .	3	—	3	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Influenza	19	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jó nemű mirigy.	53	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kolika	14	14	3	—	2	10	9	1	—	—	—	—
Mellhártya lob	6	6	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Mellvízkór	7	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mellmirigy lob .	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Máj betegség	9	9	—	—	—	2	—	1	—	1	—	—
Paizsmirigy lob.	—	—	—	—	—	6	5	—	—	—	—	1
Szívbuok vízkór	2	—	2	—	—	1	—	1	—	—	—	—
Szívbillentyű baj	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Toroklob	10	10	—	—	2	4	3	—	—	—	—	1
Torz szülött	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Taknyos	3	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—
Tüdölob	85	79	6	—	—	7	4	1	1	1	—	—

KÓR.	L ó					Szarvasmarha						
	Szám	Kigyógyult	Elhullott	Kiirtatott	1878. maradt	Szám	Kigyógyult	Elhullott	Kiirtatott	Mint hulla	Levágatott	11878. maradt
Tüdögümösödés.	15	—	15	—	—	6	—	5	1	—	—	—
Typhus	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vérhugy	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Bőrférg	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Csonthártyalob	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csikó bénaság	13	11	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csipizületi rándul	18	17	—	—	1	2	2	—	—	—	—	—
Csülök és patalob	17	17	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—
Csontfelporhanyodás	18	15	—	—	—	4	3	—	—	—	1	—
Csont törés	8	2	2	3	1	2	—	—	—	—	2	—
Holyagos kütég a himtagon	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Here lob	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hereborék sérv.	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Herelés	20	20	—	—	—	6	6	—	—	—	—	—
Időszaki szemlob	4	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Izületi lob	5	4	—	—	1	14	11	—	2	—	—	1
In s inhüvely lob	5	5	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Incsoport	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kereszt béna	4	4	—	—	—	2	1	—	1	—	—	—
Leberny. sömör.	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—
Méh lob	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Méh repedés	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Nyirkedény lob.	10	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nyereg törés	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nyirrohadás	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nyirrá	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Párta típrás	13	13	—	—	—	4	4	—	—	—	—	—
Sarkvánkós lob	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sörény orbáncz.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szemlob (erőműv)	16	15	—	—	1	7	7	—	—	—	—	—
Szarv és csülök törés	—	—	—	—	—	12	11	—	—	—	—	1
Száj nyákhártyalob	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szegbe hágás	6	6	—	—	—	4	4	—	—	—	—	—
Szurt s szakított seb	18	17	—	—	1	10	8	—	—	—	1	1
Szürke hályog	2	2	—	—	—	3	1	—	—	—	2	—
Takaros szemlob	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tögy lob	2	2	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Tojás dag	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Tenyészbéna	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Ujképletek	2	2	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Végbél repedés	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Váll marjulás	27	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vérfolt	3	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Vaszora fekély	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—
Zuzott seb	25	25	—	—	—	7	7	—	—	—	—	—

Az összes 2017 lóbetegből kigyógyult 904, elhullott 75, kiirtatott 17, további kezelésre maradt 21; a 216 gyógykezelt szarvasmarha közül pedig 167 kigyógyult, 22 elhullott; 6 kiirtatott, 6 mint hulla hozatott be, 9 levágatott, további kezelés alatt pedig 6 maradt.